

Հասնէր՝ բարի գուշակութիւն կը սեպէին։ Ընդհակառակն թէ որ ձախոտքովը կոխէր՝ գէշ ու ձախող կը սեպէին։

Սվանդովիդ հուշակաւոր մեհեան մը ունէր Պալդիկ ծովուն մէջի եղած Ռուկէն կղզւոյն հիւսիսային կողմերը, ուր որ ամէն տեղէ ուխտի կու գային և իրեն մեծագին ընծաներ կը նուիրէին, և երբեմն իրեն սեղաններուն վրայ գերիներ ալ ողջակէզ կ'ընէին։ Այս ամենահարուստ մեհեանը Տանիմարբայի Սալդէմիր Ա. թագաւորը հիմնադրած էր կործանեց 1168^{ին} Ռուկէնը առնելէն վերջը։

Սվանդովիդ չաստուածոյն աս արձանը միայն կը ձանդուի, որն որ Ռոթոյքի կոմսը, որովհետեւ իրեն կ'իյնար աս արձանը՝ իր կալուածներուն մէջ գրտնուած ըլլալուն, Վրաքովիայի համալսարանին ընծայեց, և Սլաւեան հնութեանց թանգարանին մէջ դրուեցաւ։

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

ՍԻՐ

Եթէ ես ամպ էի
Սահելով ընդ այեր,
Երբեք ոչ յուզէի
Սըրբրկաւ ըզծովեր։
Եթէ վայր դաւարի
Օերթ սիրուն ուլասիս,
Ողկորդն բարի
Վայր հանգչել 'ի ծոցիս։
Եթէ տունկ սաղարթուն,
Յաւոց դեղ և գարման,
Լուռակին գալարուն
Լինէի ապաստան։
Եւ եղնիկ ծարաւի
Ի նետից կարեւեր
Լնդ յիմումս ըստուերի
Սազդուրեալ ճողոպրէր։
Թէ վարդից գարնայնոյ
Հունձս առատ ունէի,
Սեղուակին սիրայնոյ
Օայն յաւար մատնէի։

Եւ ըզգօն մրտերմին
Սազմէի դիւր շաւիղ,
Եւ պըսակ քերթողին
Չիթենոյ շառաւիղ։
Թէ խաղող և հատիկ
Լնայնոյն էր առ իս,
Լսէի ցաղքատիկ,
Լն ըզհացս ու զգինիս։
Թէ ձըմեռն էի ցուրտ,
Ո՛հ տէր, զի գործէի։
Լն աղքատ ժողովուրդ
Փայտ և հուր բաշխէի։
Եթէ քաղցր էի յոյս,
Ճեպէի առ թըշուառս
Ընձեռել աստ խրախոյս
Եւ զանտի պատմել փառս։
Եւ ես հէք եմ մանուկ
Եւ չունիմ ինչ բարի
Լայց սըրտիս արտասուք
Յօղ ցաւոյ աշխարհի։

ԵԴՄՈՆՏ ՄԱՄՊՐԷ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳԼՈՒԽ Դ.

Պահոյ՝ Լրաց։

ԲԵՐԲԵՐՈՒՆ աժէքը երբոր ստըկի վրայ աւնուի գին կ'ըսուի։ Եստ ինքեան ստակը ուրիշ ապրանքներէն աւելի իրաւունք մը չունի բերքերուն աժէքը կը տրելու։ և միայն ծանրագին մետաղներուն մէկ քանի յատկութեանցը համար է որ մարդիկ ստըկի կը վերածեն բերքերը, անոնց աժէքին չափը իմանալու համար։ Տնտեսականք կ'ըսեն թէ երկու կերպ կայ կարելի ճշգրութեամբ բերքերուն գիները իմանալու։ մէյմը ընծայման — պահանջի¹ օրէնքը, մէյմըն ալ հասարակ կամ բերրի ծախքը²։

Ընծայումն ըսելով կ'իմացուին ան

1 Գ.շ. Le prix.

2 Գ.շ. L'offre et la demande.

3 Գ.շ. Frais de production.

ամէն ապրանքները որ ճարտարութիւնը մեզի կու տան կամ կրնան տալ գներու համար : Պահանջը կ'ըսուին ¹ և իցէ ապրանքները որ մարդկային ընկերութեան պիտոյքը կը պահանջէ, այսինքն կ'ուզէ ճարտարագործներէ : — Այսչափ կամ այնչափ ստրկին դիմացը որչափ քիչ տան ուզած ապրանքէս, ըսել է թէ այնչափ աւելի սուղ է . և որչափ շատ տան, ըսել է թէ այնչափ աւելի աժան է : 100 դահեկանով թէ որ ազնիւ չուխայ ուզենաս գնել, մէկ կանգուն միայն կ'առնես . բայց թէ որ հասարակ լաթ գնես, հարիւր կանգուն լաթ կ'առնես . ուստի ուսումնական կամ անտեսական բացատրութեամբ կ'ըսուի . Բան մը որչափ քիչ ընծայես, այսինքն որաս, այնչափ աւելի սուղ է . և որչափ առաւ ընծայես, այնչափ աւելի աժան է :

Հաստման ծախքով այսպէս կ'իմացուի բերքի մը գինը . հարկաւ բերքը շինողը կ'ուզէ անոր վրայ ըրած ծախքը հանել, բայց գայն գնողն ալ իր կարողութենէն աւելի բան չի կրնար տալ, և չիտար ալ, թէ և շատի կարողութիւն ունենայ, ուստի ասով միջին գին մը կը հաստատուի, որով կը յայտնուի բերոց աժէքին չափը : Բայց հաստման ծախքով ամէն բերքերուն գինը գտնել չըլլար . վասն զի կան անանկ ապրանքներ որոնք հարկաւ կը գնուին, թէ սուղ ըլլան թէ աժան, և հաստման ծախք չունին . զոր օրինակ ցորենը, և մշակական ճարտարութեան դեռ ուրիշ շատ բերքերը . թող նաև տեսակ տեսակ արտօնութիւնները, և եւթը ու մուտքը արդիլած զանազան ապրանքները . որոնց հաստման ծախքը վաճառման գնոյն հետ համեմատութիւն չունենար : — Արբեմն վաճառքներուն գինը տէրութիւնը կ'որոշէ . ան ատեն եղած տուր և առը ազատ փոխանակութիւն մը չի սեպուիր . և տէրութեան սահմանած գինը կամ գնողին կամ ծախողին վնասակար է :

Ինչ գինն որ ընծայման ու պահանջից օրինօքը, կամ հաստման ծախքով կը հաստատուի, սովորական կամ շրջառական

գին՝ կ'ըսուի : — Իսկ սեղփնական գին՝ կը կոչուի ան գինը կամ ստակը՝ որ բերքի մը նոր ելած ժամանակը վրան կը դրուի, անոր զացած հաստման ծախքը հանելու համար : — Ազնական գնոյն ցածնալը գործառուին բնաւ վնաս չի բերեր, թէ որ պատճառը հաստման ծախքին քիչ երթալն է կամ ուրիշ յաջող պատճառ մը, ու չէ թէ ապրանքին գէշ հանգամանքները : Ազնական գինը որչափ ցածնայ, ընկերութեան համար աղէկ է . վասն զի ժողովրդեան երջանկութիւնն ու դիւրութիւնը բերքերուն աժնութեանը վրայ կեցած է : — Իմէն անգամ որ բերքերուն վրայ նոր փոփոխութիւն մը կ'ըլլայ, սկզբնական գնոյ չափն ալ կը փոխուի : — Տրնտեսականներէն ոմանք աս գինս նաև Բան կամ Բնական գին՝ անուանած են :

Գիներուն նուազմանը վրայ խօսելով, հարկաւոր առարկութիւն մը կը լուծէ Սառնիէ, որ է աս . “ Ինչ որ հասարակաց հարստութիւն ըսելով ամենայն ապրանքներու աժէքներուն բովանդակութիւնը կը հասկընանք, ինչպէս կրնայ ըլլալ որ ազգի մը մէջ որչափ աւելի աժան ըլլան նոյն բաները՝ այնչափ աւելի հարուստ կը սեպուի ան ազգը : — Ասն զի մեր հարստութիւնը այսչափ կամ այնչափ շահաբեր գոյից վրայ կեցած ըլլալով, այնչափ աւելի շատ կը սեպուի հարստութիւնս, ինչպէս որ կ'ըսէ Սէ, որչափ աւելի որ բերք կարենան բերել նոյն շահաբեր գոյքերը իրենց գործածութեամբ . և կըրնան բերել, թէ որ բերքերը կարեւր եղածին չափ աժան ըլլան : Այսպէս կը մեկնուի յիսուն տարուէն՝ ի վեր եղած ընդհանուր հանգստութիւնը . և ան աստիճանի՝ որ խիստ հասարակ արուեստաւորները առջի ատեններու իշխանազուններէն աւելի հանգիստ ուսեալ են ” :

1 Գ.Պ. Prix courant.

2 Գ.Պ. Prix originaire.

3 Գ.Պ. Prix réel ou naturel.